

Fimmtudaginn 2. júní 1994.

Nr. 21/1991.

Leó Óskarsson

(Kjartan Ragnars hrl.)

gegn

Bátaábyrgðarfélagi Vestmannaeyja

(Jón Hjaltason hrl.)

og gagnsök

Vátryggingarsamningar. Sératkvæði.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Hrafn Bragason, Garðar Gíslason, Guðrún Erlendsdóttir, Gunnar M. Guðmundsson og Haraldur Henrysson.

Aðaláfrýjandi skaut málinu til Hæstaréttar með stefnu 9. janúar 1991. Hann krefst þess, að gagnáfrýjandi verði dæmdur til að greiða sér 18.987.112,50 krónur með dráttarvöxtum samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 27. mars 1989 til greiðsludags og málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti.

Gagnáfrýjandi skaut málinu til Hæstaréttar með stefnu 18. mars 1991 að fengnu áfrýjunarleyfi 8. sama mánaðar og krefst sýknu af kröfum aðaláfrýjanda í málinu og málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti.

Atvik málsins eru skilmerkilega rakin í hinum áfrýjaða dómi.

Eins og lýst er í héraðsdómi, er það óumdeilt, að hinn 10. desember 1988 tókust samningar milli aðaláfrýjanda og gagnáfrýjanda um kaup á vátryggingum á m/b Nönnu VE-294. Gagnáfrýjandi óskaði eftir endurtryggingu á hagsmunatryggingu í bréfi sínu til Samábyrgðar Íslands á fiskiskipum 9. desember 1988. Óskað var tryggingar frá 10. desember, og skyldi tryggingarfjárhæð endurskoðuð, þegar viðeigandi gögn kæmu til landsins. Í bréfi gagnáfrýjanda til Samábyrgðarinnar 4. janúar 1989 var staðfest, að eigendur sjö þar greindra báta óskuðu framlengingar á hagsmunatryggingu. Meðal þessara báta var m/b Nanna. Samábyrgðin svaraði þessu bréfi með bréfi 18. janúar 1989 og kvaðst reiðubúin að taka að sér endurtryggingu á hagsmunatryggingum framangreindra sjö báta fyrir ákveðið verð. Í hinum áfrýjaða dómi er því lýst, að samningar tókust ekki

um endurtryggingar milli gagnáfrýjanda og Samábyrgðarinnar, en 10. febrúar 1989 gerði gagnáfrýjandi slíkan samning við Tryggingamiðstöðina hf., sem gildi frá þeim degi til ársloka. Í bréfi til Tryggingamiðstöðvarinnar hf. 9. febrúar 1989 óskaði gagnáfrýjandi eftir hagsmunatryggingu nokkurra báta, sem taldir eru upp í bréfinu. Var m/b Nanna ekki meðal þeirra.

Framkvæmdastjóri gagnáfrýjanda segir í aðilaskýrslu, að hann líti svo á, að hagsmunatryggingin hafi fallið sjálfkrafa niður um áramótin 1988/1989, en tekið gildi að nýju með framangreindu bréfi til Samábyrgðarinnar 4. janúar 1989. Forstjóri Samábyrgðar Íslands á fiskiskipum bar fyrir dómi, að það væri viðtekin venja, ef ekki semdist um endurnýjun á tryggingu, „þá heldur endurtryggjandinn alla jafna áhættunni dekkadri þangað til frumtryggjandinn er búinn að koma sínum endurtryggjendamálum þannig fyrir að þeir eru endurtryggðir, og í þessu tilfelli var samþykkt að halda því sem við kölluðum dekkuðu, til 10. febrúar“. Hann sagði enn fremur, að „ef Nanna hefði t.d. farist á þessu tímabili frá 1. janúar til 10. febrúar, þá vorum við náttúrulega með endurtryggingu á hagsmunatryggingu jafnframt“.

Í hinum áfrýjaða dómi er lýst fundi aðila 16. janúar 1989, þar sem rætt var um tryggingar bátsins, og ágreiningi þeirra um niðurstöðu samræðna þeirra. Gagnáfrýjandi telur niðurstöðuna hafa orðið þá, að aðaláfrýjandi hafi ekki óskað eftir að hafa hagsmunatryggingu áfram, vegna þess hve há skylduhúftryggingin væri orðin. Hafi hann því hringt til forstjóra Samábyrgðar þann sama dag, 16. janúar, og tilkynnt honum þessa ákvörðun aðaláfrýjanda og jafnframt óskað eftir að fella niður endurtryggingu á hagsmunatryggingu fyrir m/b Nönnu. Aðaláfrýjandi telur þá hafa rætt um það, hvort sleppa skyldi hagsmunatryggingunni, en gagnáfrýjandi talið það óráðlegt vegna lánardrottna, þar sem aðaláfrýjandi vissi ekki nákvæmlega, hvað hvíldi á bátnum. Segir aðaláfrýjandi niðurstöðuna hafa orðið þá að bíða, „þangað til Fiskveiðasjóður er búinn að yfirtaka lánin, þá veit ég nákvæmlega hvernig ég stand“.

Í framangreindu bréfi Samábyrgðarinnar til gagnáfrýjanda 18. janúar er m/b Nanna talin upp meðal þeirra báta, sem leitað er hagsmunatryggingar fyrir. Framkvæmdastjóri gagnáfrýjanda segir í aðilaskýrslu, að hann hafi mótttekið þetta bréf 23. janúar og þá

hringt í forstjóra Samábyrgðar til að árétta símtalið frá 16. janúar um uppsögn hagsmunatryggingar vegna bátsins. Fyrir dómi hefur forstjóri Samábyrgðar borið, að hann muni eftir hvorugu þessara símtala og venjan sé, að munnlegar uppsagnir séu staðfestar skriflega eftir á, en ekkert skriflegt liggur fyrir um þetta í málinu.

Í aðilaskýrslu framkvæmdastjóra gagnáfrýjanda er því haldið fram, að váttryggingarskírteini m/b Nönnu hafi verið gefið út um miðjan febrúar 1989 og sent aðaláfrýjanda, eftir að gerður hafði verið endurtryggingarsamningur við Tryggingamiðstöðina hf. Heldur gagnáfrýjandi því fram, að váttryggingarskírteini m/b Nönnu beri með sér, að hagsmunatrygging fyrir bátinn hafi ekki verið í gildi. Váttryggingarskírteini þetta er ódagsett og óundirritað. Aðaláfrýjandi fullyrðir, að hann hafi ekki fengið váttryggingarskírteinið í hendur fyrr en töluvert eftir að báturinn fórst 7. mars 1989. Gegn eindregnum mótmælum hans verður að telja ósannað, að skírteinið hafi borist honum fyrr í hendur.

Samkvæmt því, sem að framan er rakið, verður að telja ósannað, að aðaláfrýjandi hafi sagt upp hagsmunatryggingu þeirri, sem endurnýjuð var 4. janúar 1989. Ber því að taka kröfur aðaláfrýjanda til greina, en vaxtakröfu hefur ekki verið mótmælt sérstaklega.

Gagnáfrýjandi greiði aðaláfrýjanda málskostnað, svo sem í dómsorði greinir.

D ó m s o r ð:

Gagnáfrýjandi, Bataábyrgðarfélag Vestmannaeyja, greiði aðaláfrýjanda, Leó Óskarssyni, 18.987.112,50 krónur með dráttarvöxtum samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 27. mars 1989 til greiðsludags.

Gagnáfrýjandi greiði aðaláfrýjanda samtals 500.000 krónur í málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti.

S é r a t k v æ ð i
Garðars Gíslasonar og
Gunnars M. Guðmundssonar

Í aðilaskýrslu fyrir dómi skýrði aðaláfrýjandi svo frá, að hann hefði 16. janúar 1989 átt fund með Jóhanni Friðfinnssyni, forstjóra gagnáfrýjanda, og spurt hann þá, hvort hann þyrfti að hafa umrædda hagsmunatryggingu áfram með tilliti til þess, hversu hátt matsverð bátsins væri orðið. Jóhann hefði svarað því til, að það væri nauðsynlegt vegna lánardrottna. Hann hefði þá sagt við Jóhann: „Við skulum hafa þetta á, alla vega þangað til Fiskveiðasjóður er búinn að yfirtaka lánin, þá ræðum við aftur saman.“ Kveðst hann hafa „lagt þetta undir“ Jóhann sem ráðgjafa sinn, hvort honum fyndist ráðlegt að viðhalda þessari tryggingu. Aðaláfrýjandi kveðst hafa átt v/b Nönnu frá því haustið 1982 og ekki hafa haft áður slíka tryggingu, þegar frá er talin heimsigling bátsins frá Portúgal í desember 1988.

Jóhann Friðfinnsson skýrði svo frá í aðilaskýrslu fyrir dómi, að aðaláfrýjandi hefði komið á sinn fund 16. janúar 1989 til að sækja vottorð vegna slysatryggingar bátasjómannna. Þá hefði mat á verðmæti v/b Nönnu legið fyrir. Þeir hefðu rætt fram og aftur um hagsmunatrygginguna og niðurstaðan orðið sú, að aðaláfrýjandi óskaði ekki eftir þeirri tryggingu áfram, vegna þess hve há skylduhúftryggingin væri orðin. Jóhann kvað það hafa verið að sínu frumkvæði, að stofnað var til hagsmunatryggingarinnar fyrir bátinn í desember 1988 eftir miklar endurbætur, sem fram höfðu farið á honum í Portúgal, þar sem mat á tryggingarverðmæti hans lá þá ekki fyrir. Hafi hann haft um þetta samráð við Útvegsbanka Íslands í Vestmannaeyjum, viðskiptabanka aðaláfrýjanda, og borið það síðan undir aðaláfrýjanda í símtali, en hann hafi þá verið staddur í Portúgal. Ætlunin hafi verið, að slík trygging yrði við lýði, uns mat á verðmæti bátsins lægi fyrir, en það hafi verið 10. janúar. Þess vegna hafi verið óskað framlengingar á tryggingunni í bréfi til Samábyrgðar Íslands á fiskiskipum 4. janúar 1989.

Af framburði aðaláfrýjanda og Jóhanns Friðfinnssonar verður ráðið, að Jóhann hafi látið váttryggingarhagsmuni aðaláfrýjanda vegna v/b Nönnu sérstaklega til sín taka á umræddu tímabili.

Í aðilaskýrslu Jóhanns kemur fram, að eigendur báta í viðskiptum hjá gagnáfrýjanda hafi ávallt fengið send váttryggingarskírteini eftir hver áramót, þegar fyrir lá mat á verðmæti bátanna, útreikningur á iðgjaldi og sjálfsábyrgð váttryggingartaka. Váttryggingarskírteini v/b Nönnu hafi verið gefið út um miðjan febrúar 1989, eftir að gerður hafði verið endurtryggingarsamningur við Tryggingamiðstöðina hf. Fyrr hafi það ekki getað orðið. Í bréfi gagnáfrýjanda til lögmanns aðaláfrýjanda 22. maí 1989 segir, að váttryggingarskírteini v/b Nönnu hafi verið sent aðaláfrýjanda í sama mánuði og það var gefið út ásamt afriti viðskiptareiknings fyrra árs. Í gögnum málsins kemur fram, að ekki hafi verið gefin út sérstök váttryggingarskírteini vegna hagsmunatryggingarinnar, heldur vélritað milli lína í prentuðum texta váttryggingarskírteinis skyldutryggingarinnar athugasemd um hana, ef til hennar var stofnað, og þá jafnframt hlutfall hennar af fjárhæð skyldutryggingarinnar og tryggingarfjárhæðin. Er í nefndu bréfi skírskotað til þess, að váttryggingarskírteini v/b Nönnu beri með sér, að hagsmunatrygging fyrir bátinn hafi ekki verið í gildi.

Í texta skírteinisins, sem er ódagsett og óundirritað, er meðal annars svohljóðandi ákvæði: „Óski bátseigendur að gera athugasemd við fyrrgreinda váttryggingarfjárhæð, er nauðsynlegt að gera það nú þegar.“ Engar slíkar athugasemdir bárust frá aðaláfrýjanda til gagnáfrýjanda, enda synjar hann fyrir það í aðilaskýrslu sinni að hafa fengið váttryggingarskírteinið í hendur fyrr en eftir að báturinn fórst.

Sjópróf fóru fram 13. mars 1989, tæpri viku eftir sjóslysið. Í formlegri beiðni gagnáfrýjanda um sjópróf er tekið fram, að v/b Nanna hafi verið tryggð hjá félaginu fyrir 75.948.450 krónur, sem var verðmat bátsins og fjárhæð hinnar lögboðnu húftryggingar. Engar athugasemdir komu fram við sjóprófið af hálfu aðaláfrýjanda um þessar upplýsingar, en hann var viðstaddur það.

Meðal gagna málsins er sundurliðað uppgjör frá gagnáfrýjanda vegna bátstapans. Er það í samræmi við fjárhæð hinnar lögmaeltu húftryggingar. Eigi verður séð, að athugasemdir hafi komið fram við uppgjörið áður en til máls þessa kom.

Samkvæmt fyrrgreindum endurtryggingarsamningi gagnáfrýjanda við Tryggingamiðstöðina hf. voru hagsmunatryggingar báta hjá gagnáfrýjanda endurtryggðar 100% hjá félaginu, eins og verið hafði

hjá Samábyrgð Íslands á fiskiskipum. Í gögnum málsins kemur fram, að gagnáfrýjandi naut hlutdeildar í iðgjöldum þessara trygginga. Samkvæmt því er ljóst, að gagnáfrýjandi hefði enga áhættu borið vegna hagsmunatryggingar v/b Nönnu, heldur þvert á móti haft af henni fjárhagslegan ávinning.

Þegar það er virt, sem að framan er rakið, verður að telja, að samkvæmt gögnum málsins séu yfirgnæfandi líkur fyrir því, að hvorki hafi verið í gildi hagsmunatrygging fyrir v/b Nönnu VE-294, er báturinn fórst 7. mars 1989, né vilji aðaláfrýjanda til slíkrar tryggingar. Samkvæmt því teljum við, að staðfesta beri niðurstöðu hins áfrýjaða dóms.

Ljóst er, að vafaatriðin og ágreining aðila í máli þessu má að verulegu leyti rekja til þess, að á það skorti, að gagnáfrýjandi hefði í frammi fullnægjandi starfshætti í váttryggingaviðskiptum gagnvart aðaláfrýjanda. Með hliðsjón af því teljum við rétt, að málskostnaður fyrir Hæstarétti falli niður.

Dómur bæjarþings Reykjavíkur 25. október 1990.

Mál þetta, sem dómtekið var 8. október 1990, er höfðað fyrir bæjarþinginu með stefnu, birtri 9. október 1989, af Leó Óskarssyni, kt. 040853-3599, Hrauntúni 23, Vestmannaeyjum, gegn Bataábyrgðarfélagi Vestmannaeyja, kt. 440169-3689, Strandvegi 63, Vestmannaeyjum.

Dómkröfur stefnanda eru þær að stefndi verði dæmdur til að greiða stefnanda skuld, að fjárhæð kr. 18.987.112,50, auk [nánar tilgreindra dráttarvaxta og málskostnaðar].

Af hálfu stefnda er krafist algjörlega sýknu af öllum kröfum stefnanda og stefnandi verði dæmdur til að greiða stefnda málskostnað [...].

Sáttatilraunir dómara reyndust árangurslausar.

Málavextir, málsástæður og lagarök.

Í máli þessu er um það deilt, hvort hagsmunatrygging, sem stefnandi keypti af stefnda vegna m/b Nönnu VE-294 í desember 1988, hafi verið í gildi, þegar báturinn fórst hinn 7. mars 1989.

Stefnandi stundaði útgerð og átti fiskibátinn m/b Nönnu VE-294. Á árinu 1988 sigldi stefnandi bátnum til Portúgals, þar sem gerðar voru umfangsmiklar endurbætur á honum. Í desember 1988 lauk endurbótunum og lá þá fyrir að sigla bátnum til Íslands. Það varð að ráði milli stefnanda og stefnda að hækka húftryggingarfjárhæð bátsins áður en honum yrði siglt heim, þar sem verðgildi hans hafði aukist verulega við endurbæturnar.

Málsaðilar höfðu ekki óbyggjandi vitneskju um verðmæti m/b Nönnu VE-294 og áætluðu þeir því váttryggingarverðmæti bátsins kr. 70.000.000,00 og að auki var hann váttryggður með hagsmunatryggingu, sem nam 1/4 af húftryggingarfjárhæðinni, eða kr. 17.500.000,00. Þessar ákvarðanir voru teknar í símtali stefnda og Jóhanns Friðfinnssonar, fyrirsvarsmanns stefnda, fyrri hluta desembermánaðar 1988, en þá var stefnandi staddur í Portúgal. Fyrir dómi kom fram, að Jóhann Friðfinnsson hefði hringt í stefnanda til þess að ræða við hann um tryggingar m/b Nönnu VE-294 og voru tryggingarnar teknar í samráði við útibússtjóra Útvegsbankans í Vestmannaeyjum. Hinn 9. desember 1988 ritaði stefndi bréf til Samábyrgðar Íslands á fiskiskipum og óskaði eftir endurtryggingum hjá Samábyrgð, bæði á húftryggingu og hagsmunatryggingu fyrir m/b Nönnu VE-294, frá 10. desember 1988 að telja. Síðan segir að tryggingarfjárhæðir verði endurskoðaðar þegar við-eigandi gögn komi til landsins. Ekki voru gefin út tryggingarskírteini vegna þessara viðskipta í desember 1988. Í byrjun árs 1989 fór fram virðing á bátnum. Var báturinn metinn á kr. 75.948.450,00. Stefnandi gekk þá á fund stefnda hinn 16. janúar 1989, og var þá rætt um tryggingar bátsins. Var m.a. rætt um það, hvort nauðsynlegt væri að hafa hagsmunatrygginguna á bátnum áfram með hliðsjón af þeirri fjárhæð, sem báturinn var metinn á. Ágreiningur er milli málsaðila um það, hver hafi orðið niðurstaðan úr því samtali. Fyrir dómi bar stefnandi, að þegar samtal þeirra Jóhanns Friðfinnssonar hefði átt sér stað, hefði hann ekki haft glögga yfirsýn yfir skuldir bátsins, og hefði því Jóhann ráðlagt sér að hafa hagsmunatryggingu áfram til öryggis, þar til hann hefði fengið fyrirgreiðslu úr Fiskveiðasjóði. Jóhann Friðfinnsson bar hins vegar fyrir dómi, að stefnandi hefði ekki óskað eftir að hafa hagsmunatryggingu á bátnum. Stefnandi hefði fundist tryggingin dýr og þar sem váttryggingarverðmæti bátsins hefði verið komið upp í kr. 75.948.450,00, væri óþarfi að hagsmunatryggja bátinn að auki. Hins vegar sagði Jóhann það rétt vera, að hann hefði ráðlagt stefnanda að hagsmunatryggja bátinn, þar sem stefnandi hefði ekki getað gert sér ljósa grein fyrir áhvílandi skuldum bátsins, þegar þeir ræddu málin. Sjálfur hefði hann ætlað stefnanda að hafa hagsmunatrygginguna, sbr. bréf stefnda, dags. 4. janúar 1989, til Samábyrgðar Íslands á fiskiskipum. Jóhann kvaðst hafa skilið samtal sitt við stefnanda á þann veg, að hann óskaði ekki eftir að hagsmunatryggja bátinn. Hann kvaðst hafa hringt í Pál Sigurðsson, forstjóra Samábyrgðar, þann sama dag og tilkynnt honum ákvörðun stefnanda og jafnframt óskað eftir að fella niður endurtryggingu á hagsmunatryggingu fyrir m/b Nönnu VE-294. Jóhann bar fyrir dómi, að hann hefði móttengið bréf Samábyrgðar, dags. 18. janúar 1989, hinn 23. janúar 1989, þar sem

Samábyrgðin lýsti sig reiðubúna til þess að endurtryggja hagsmunatryggingu á þar tilgreindum bátum hjá stefnda, m. a. m/b Nönnu VE-294, og hefði hann þá hringt aftur í Pál Sigurðsson og ítrekað fyrra erindi, að fella niður endurtryggingu á hagsmunatryggingu fyrir m/b Nönnu VE-294. Fyrir dómi kvaðst vitnið Páll Sigurðsson ekki geta staðfest framburð stefnda, þar sem hann minntist ekki þessara símtala stefnda. Þá kvaðst vitnið ekki hafa fundið nein gögn hjá sér sem staðfestu, að endurtryggingin á umræddri hagsmunatryggingu hefði verið afturkölluð. Vitnið taldi því, að fyrirtæki sitt hefði verið með umrædda hagsmunatryggingu í endurtryggingu, þegar viðskiptum stefnda og Samábyrgðar Íslands á fiskiskipum lauk 10. febrúar 1989. Stefndi gaf út váttryggingarskírteini vegna m/b Nönnu VE-294, þar sem fram kemur að báturinn er tryggður hjá félaginu fyrir kr. 75.948.450,00, með gildistöku frá 1. janúar 1989. Skírteinið ber ekki með sér útgáfudag. Jóhann Friðfinnsson bar fyrir dómi, að hann hefði gefið út tryggingarskírteinið þegar lá ljóst fyrir hvernig endurtryggingum félagsins yrði hagað, en það hefði ekki verið fyrr en 10. febrúar 1989. Hefði hann í framhaldi af því sent stefnanda tryggingarskírteini fyrir m/b Nönnu VE-294. Váttryggingarskírteinið ber ekki með sér að báturinn hafi verið tryggður hagsmunatryggingu, en það mun vera venja hjá stefnda að vélrita inn á tryggingarskírteini viðkomandi báts, þegar hagsmunatrygging er tekin.

Um áramótin 1988–89 stóðu yfir viðræður milli stefnda og Samábyrgðar Íslands á fiskiskipum um endurtryggingar stefnda hjá Samábyrgð. Tókust ekki samningar, en hins vegar tókust samningar um endurtryggingar milli stefnda og Tryggingamiðstöðvarinnar hf., hinn 10. febrúar 1989. Af gögnum málsins verður ekki séð, að stefndi hafi beðið um endurtryggingu hjá Tryggingamiðstöðinni hf. á hagsmunatryggingu fyrir m/b Nönnu VE-294. Í framhaldi af því að báturinn fórst voru haldin sjópróf hinn 13. mars 1989. Stefndi hefur að mestu leyti greitt út tryggingar, sem tengdar voru bátnum. Stefndi hefur hins vegar neitað að greiða stefnanda váttryggingabætur samkvæmt hagsmunatryggingu á þeim forsendum að stefnandi hafi ekki óskað eftir að kaupa hagsmunatryggingu á fundinum hinn 16. janúar 1989. Þessari fullyrðingu stefnda hefur stefnandi mótmælt staðfastlega.

Stefnandi byggir kröfur sínar á því, að hagsmunatryggingin, sem upphaflega var tekin hinn 10. desember 1988 og endurnýjaðist um áramótin 1988–1989, hafi verið í gildi, þegar m/b Nanna VE-294 sökk hinn 7. mars 1989. Tryggingunni hafi ekki verið sagt upp hvorki af stefnanda né stefnda eða fallið úr gildi með öðrum hætti.

Af hálfu stefnanda er á því byggt, að hagsmunatrygging framlengist sjálfkrafa um eitt ár við lok váttryggingartímabils eftir sömu reglum og húftrygg-

ing, hafi henni ekki verið sagt upp með þeim hætti er greinir í 2. mgr. 4. gr. váttryggingarskilmála fyrir húftryggingu. Stefnandi hafi ekki sagt hagsmunatryggingunni upp skriflega með 14 daga fyrirvara við lok váttryggingartímabils og hafi því tryggingarsamningurinn endurnýjast um áramótin 1988—89. Tryggingarsamningur um hagsmunatryggingu hafi verið í gildi hinn 16. janúar 1989, þegar viðræðurnar fóru fram. Á úttnefndum fundi hafi stefnandi óskað eftir að hafa hagsmunatrygginguna á bátnum, þar til hann hefði fengið fyrirgreiðslu úr Fiskveiðasjóði Íslands. Máli sínu til stuðnings benti stefnandi á framburð Páls Sigurðssonar, forstjóra Samábyrgðar á fiskiskípum, fyrir dómi. Páll hafi hvorki getað staðfest, að Jóhann Friðfinnsson hafi hringt í sig hinn 16. janúar 1989 og afturkallað endurtryggingu á hagsmunatryggingunni fyrir m/b Nönnu VE-294, né að Jóhann hafi ítrekað erindið í símtali hinn 23. janúar s.á.

Enn fremur er á því byggt af hálfu stefnanda að ósannað sé að honum hafi borist tryggingarskírteinið í hendur, áður en m/b Nanna VE-294 fórst. Váttryggingarskírteinið beri ekki með sér útgáfudag. Váttryggingarskírteinið var ekki út gefið, þegar stefnandi hitti Jóhann Friðfinnsson hinn 16. janúar 1989.

Að lokum eru kröfur stefnanda reistar á þeirri málsástæðu, að vinnubrögðum stefnda hafi verið ábótavant. Stefndi hafi ekki gefið út váttryggingarskírteini, þegar hann hafi keypt hagsmunatryggingu í desember 1988. Þar sem hann hafi ekki áður keypt hagsmunatryggingu af stefnda, þá hafi honum ekki verið ljóst að stefndi vélritaði staðfestingu um hagsmunatryggingu á váttryggingarskírteini húftryggingar viðkomandi báts.

Sýknukrafa stefnda er reist á þeirri málsástæðu, að stefnandi hafði ekki hagsmunatryggingu, þegar m/b Nanna VE-294 fórst hinn 7. mars 1989. Ágreiningslaust sé, að báturinn hafi verið tryggtur fyrir 75.948.450,00, eins og váttryggingarskírteinið beri með sér. Ef stefnandi hefði keypt hagsmunatryggingu fyrir bátinn fyrir árið 1989, þá hefði stefndi áritað húftryggingarskírteini bátsins, að hann væri jafnframt tryggtur með hagsmunatryggingu og tryggingarfjárhæð þar tilgreind.

Þá er á því byggt af hálfu stefnda, að hagsmunatryggingin hafi fallið úr gildi um áramótin 1988—89. Hafi stefnanda borið að hafa frumkvæði og óska sérstaklega eftir því, ef hann óskaði eftir að kaupa hagsmunatryggingu eftir áramótin 1989. Ekki geti gilt sömu reglur um húftryggingu annars vegar og hagsmunatryggingu hins vegar. Húftryggingin er skyldutrygging og því eðlilegt að líta svo á, að hún framlengist sjálfkrafa við lok váttryggingartímabils nema váttryggingartaki segi henni upp. Á hinn bóginn er hagsmunatrygging frjáls trygging og eðli málsins samkvæmt verður váttrygg-

ingartaki að hafa frumkvæði í upphafi váttryggingartímabils að kaupa trygginguna og ákveða váttryggingarverð. Í upphafi hafi verið um það samið, að stefnandi keypti hagsmunatryggingu, sem gildi til áramóta 1988–89. Hafi hagsmunatryggingin þá fallið úr gildi. Hinn 16. janúar 1989 hafi því báturinn ekki verið hagsmunatryggður og hafi ekki stofnast til samnings milli stefnda og stefnanda þann dag, þar sem Jóhann Friðfinnsson skildi samtal sitt við stefnanda á þann veg, að stefnandi hefði hafnað að kaupa hagsmunatryggingu á bátinn, sem stefndi hafði þó ætlað honum að gera.

Ekki hafi verið unnt að senda váttryggingarskríteinin út fyrr en samningar um endurtryggingar höfðu tekist. Af þeirri ástæðu hafi váttryggingarskríteinin verið send út upp úr miðjum febrúarmánuði. Þá hafi stefnanda borið að gera athugasemdir við stefnda, hefði það verið ætlun hans að hagsmunatryggja bátinn. Það hafi stefnandi ekki gert. Þá hafi stefnandi ekki gert athugasemdir við sjópróf sem fram fóru 13. mars 1989, þegar stefndi gerði grein fyrir váttryggingum bátsins. Fyrsta athugasemdin um meinta hagsmunatryggingu á m/b Nönnu VE-294 hafi stefnda borist frá lögmanni stefnanda í bréfi, dags. 18. maí 1989, er barst stefnda í hendur 22. maí 1989, sama dag og stefndi gerði upp alskaðatjónið við veðhafa og eiganda bátsins.

Niðurstaða.

Óumdeilt er, að samningar tókust milli stefnanda og stefnda hinn 10. desember 1988 um kaup á váttryggingum á m/b Nönnu VE-294. Annars vegar keypti stefnandi húftryggingu og var húftryggingarverð áætlað 70.000.000,00 og hins vegar hagsmunatryggingu og var váttryggingarverð ákveðið 1/4 af húftryggingarverði bátsins, eða kr. 17.500.000,00. Ætlun samningsaðila var að endurskoða tryggingafjárhæðir, þegar virðing hefði farið fram á m/b Nönnu VE-294.

Í máli þessu er um það deilt, hvort stefnandi hafi mátt ætla eftir samtal sitt við fyrirsvarsmann stefnda, Jóhann Friðfinnsson, hinn 16. janúar 1989, að samkomulag hefði orðið um það, að báturinn væri hagsmunatryggður. Óumdeilt er, að stefnandi og Jóhann Friðfinnsson ræddu um það á fundi sínum hinn 16. janúar 1989 hvort tryggja skyldi bátinn með hagsmunatryggingu.

Þegar öll málsatvik eru virt svo og framburður aðila fyrir dómi, þykir stefnandi ekki hafa sannað gegn mótmælum stefnda, að hann hafi borið fram ótvíræða ósk um kaup á hagsmunatryggingu á m/b Nönnu VE-294 á fundi málsaðila hinn 16. janúar 1989. Aðgerðaleysi stefnanda, þegar hann móttækur váttryggingarskríteinið fyrir m/b Nönnu VE-294, styður og þessa

niðurstöðu, þar sem stefnandi þykir ekki hafa sannað gegn mótmælum stefnda, að hann hafi ekki móttengið váttryggingarskírteinið, þegar báturinn fórst hinn 7. mars 1989.

Ekki verður á það fallist með stefnanda, að sömu reglur gildi um framlengingu hagsmunatrygginga og gilda um húftryggingar. Váttryggingartaka er skylt að hafa húftryggingu og við ákvörðun á váttryggingarverði er föst venja að leggja til grundvallar mat samkvæmt virðingarvottorði. Er því eðlilegt að húftrygging í reynd framlengist sjálfkrafa nema henni hafi verið sagt upp með lögformlegum hætti, sbr. 3. gr. váttryggingarskilmála húftrygginga. Hagsmunatryggingin er hins vegar frjáls trygging, sem eigendum skipa er í sjálfsvald sett, hvort þeir kaupa eða ekki. Enn fremur hefur váttryggingartaki svigrúm, þegar hann ákveður váttryggingarverð og er honum ekki skylt að hafa hagsmunatryggingu í hámarki, sbr. 3. gr. váttryggingarskilmála hagsmunatrygginga. Er því litið svo á, að hagsmunatryggingin hafi fallið niður við lok váttryggingartímabilsins. Af þeirri ástæðu eru ekki skilyrði til þess að beita uppsagnarákvæðum 2. mgr. 4. gr. váttryggingarskilmála húftrygginga í máli þessu.

Samkvæmt góðri viðskiptavenju bar stefnda að gefa út váttryggingarskírteini í desember 1988 vegna kaupa stefnanda á húftryggingu annars vegar og hagsmunatryggingu hins vegar, enn fremur að geta útgáfudags og gildistíma á váttryggingarskírteini, sem hann gaf út snemma árs 1989. Þetta gerði stefndi ekki.

Með hliðsjón af öllum atvikum þykir stefnandi ekki hafa fært sönnur á það, að stefnda sé skylt að greiða honum bætur samkvæmt hagsmunatryggingu. Verður því sýknukrafa stefnda tekin til greina.

Eftir atvikum þykir rétt að málskostnaður falli niður.

Ólöf Pétursdóttir, settur borgardómari, kvað upp dóm þennan.

D ó m s o r ð:

Stefndi, Bataábyrgðarfélag Vestmannaeyja, skal vera sýkn af kröfum stefnanda, Leós Óskarssonar, í máli þessu.

Málskostnaður falli niður.
